

Van: Groninger Bodem Beweging
Aan: staatssecretaris Herstel Groningen
Datum: 6 september 2024
Betreft: **reactie internetconsultatie Groningenwet**

Geachte heer Van Marum,

De Groninger Bodem Beweging was hoopvol en zelfs licht optimistisch gestemd na het verschijnen van het rapport van de Parlementaire Enquêtecommissie Groningen en de reactie van het kabinet in Nij Begun.

Nij Begun beloofde dat voortaan de schadeafwikkeling milder, makkelijker en menselijker zou worden en dat de versterkingsoperatie in 2028 afgerond zou (moeten) zijn. Tevens werd met de 50 maatregelen aangekondigd dat de positie van Groningen en Groningers zou worden versterkt en aan hen de 'ereschuld' ingelost.

Het wetsvoorstel 'wijziging Tijdelijke wet Groningen en Mijnbouwwet' hebben wij met die geschiedenis – en met ruim 15 jaar ervaring in het achterhoofd – uitvoerig bestudeerd.

Voordat wij komen met voorstellen tot wijziging van het wetsvoorstel, moeten ons verschillende overwegingen van het hart.

Algemeen

In vele opzichten wijkt het wetsvoorstel nogal af van het veelvuldig gebruikte adagium milder, makkelijker en menselijker, vooral waar het de uitwerking in de praktijk betreft. Die praktijk leidt ook nu al, maar straks nog meer, tot (veel te) hoge kosten die vooral aan de kant van de bureaucratie komen te liggen en te weinig in daadwerkelijk herstel en versterking resulteren. Mede daarom waren wij en zijn wij ook al geen voorstander van nog eens nieuwe varianten, zoals de deur-tot-deur aanpak.

Dit woud aan (spel)regels en toepassingsvarianten wordt door deze wet nog eens vermenigvuldigd en is voor gedupeerden niet meer te bevatten (*zie ook het stroomschema in onze publicatie op 16 augustus 2024 in de landelijke kranten*).¹ Zelfs een beetje gerenommeerde jurist komt er niet meer uit. Het IMG is daardoor geworden tot een kantoor vol controlerende juristen in plaats van een begeleidingskantoor of een dienstverleningsorganisatie.

U wekt met dit voorstel op z'n minst de schijn de zaken alleen maar ingewikkelder te willen maken om te voorkomen dat gerechtvaardigde claims niet meer door het rijk op de veroorzaker kunnen worden verhaald. De kosten van de gekozen (bureaucratische) oplossing(en) voor de schadeproblematiek in Groningen en aangrenzende gebieden, staan daarmee al jaren niet meer in verhouding tot de daadwerkelijke kosten van

¹ Zie <https://groninger-bodem-beweging.nl/wp-content/uploads/2024/08/ad-GBB-16-8-2024-1.pdf>

schadeherstel. Als gevolg daarvan hebben gedupeerden in veel gevallen niet alleen juridische bijstand, maar ook extra financiële en medische/psychische bijstand nodig.

Wij reageren niettemin graag op uw voorstel tot wetswijziging, maar nemen de gelegenheid tevens te baat om over de rest van de 'Wet Groningen' enkele opmerkingen te maken.

Schade

De GBB is verklaard tegenstander van twee belangrijke aspecten die in de wet zijn/worden vastgelegd. Het eerste is de kwestie van de causaliteit, die met name voor het kerngebied weer van toepassing wordt verklaard. Het tweede is de verklaring van finale kwijting die van gedupeerden wordt gevraagd bij toekenning van vergoeding of herstel van schade.

Het effectgebied van het wettelijk bewijsvermoeden is gebaseerd op een cirkel rond Huizinge op basis van 2,0 mm/s trillingssnelheid (en in een straal van 6 km rond Groningenveld en gasopslagen Norg en Grijskerk). In dit gebied mag de eigenaar met schade erop vertrouwen dat (kort gezegd) als die schade naar haar aard redelijkerwijs kan zijn veroorzaakt door de gaswinning zij wordt aangenomen te zijn veroorzaakt door de gaswinning. Die schade kan op dit moment alleen zonder onderzoek worden afgekocht met een vaste vergoeding (VES, thans nog 5000 euro). De huidige VES kent finale kwijting. Na finale kwijting mag niet opnieuw schade worden gemeld, tenzij er (kort gezegd) ter plekke volgens de theoretische formule van Bommer een trillingssnelheid van 5 mm/s is geweest met een overschrijdingskans van 1%.

Echter. Juist voor het kerngebied wordt dit zo bevochten wettelijke bewijsvermoeden in de huidige wet omzeild door aantoonbaar verkeerde insteek (in de wet, art 12 met name lid 5 en in de daarop gebaseerde instructies bij het IMG). Voor eigenaren die hun schade vergoed willen hebben, ook in het kerngebied, moet van elk van de vele scheuren worden vastgesteld of deze daadwerkelijk is toe te schrijven aan een bodembeweging als gevolg van de gaswinning. Als na een financiële vergoeding of daadwerkelijk herstel ook hier finale kwijting wordt afgedwongen, die slechts met de 5 mm/s wordt doorbroken ontstaat een onterechte inperking.

Wij menen dat de bouwwijze van panden in dit gebied, de bodemstructuur en de waterhuishouding (mede ten gevolge van de gaswinning) een giftig cocktail hebben gevormd. Die samenhang kan – ondanks de beweringen van sommige deskundigen – de spanning in en rond gebouwen in de loop der tijd zodanig doen oplopen, dat schade ook lange tijd na een bodembeweging nog kan ontstaan. En dus ook zonder rechtstreeks aantoonbare beving. Maar wel degelijk door zaken als het triggereffect, het cumulatieve effect, aanpassingen van het waterpeil, en zo verder en zo meer.

Door de voorgestelde wettelijke bepalingen, komt daarmee het kerngebied weer op achterstand te staan ten opzichte van de omliggende gebieden. Het betekent in de praktijk zelfs dat **nagenoeg niemand** ooit meer schade mag melden, als alle huizen eenmaal aan de beurt zijn geweest.

En dat alles wordt in de toelichting gemotiveerd onder het mom dat VES geen soelaas biedt 'voor gedupeerden met meer omvangrijke schade' (dus in het kerngebied) en omdat het IMG 'voor ieder adres de omvang van de aansprakelijkheid moet vaststellen'. Daar komt nog bij de gebleken ondeskundigheid in de beoordelingen van schade binnen het kerngebied, veelal met beroep op generaliserende onderzoeken en rapporten die haast standaard worden toegepast op individuele situaties.

De letter van de wet, en zeker de toepassing in de praktijk, wijkt juist voor het kerngebied onderscheidend af van de geest van de toezeggingen: milder, makkelijker, menselijker en van het principe van bewijsvermoeden, zoals wettelijk is vastgelegd.

Sterker nog: juist in het kerngebied worden mensen door de huidige wetgeving en praktijk opgezadeld met onnodige en langdurige procedures om hun recht en gelijk te halen. Dit is volstrekt in strijd met het wettelijk bewijsvermoeden dat buiten het kerngebied wel ruimhartig wordt toegepast. Het leidt tot vergroting van de ongelijkheid in positie juist ten nadele van de meest getroffen. Schrijnend!

Het zal duidelijk zijn dat in deze context de GBB de 'finale kwijting' waarmee gedupeerden worden opgezadeld, volslagen in strijd vindt met de principes van "milder, makkelijker en menselijker."

De wetstekst geeft aan dat gedupeerden hun schadeclaim op de veroorzaker geheel overdragen aan de staat, voorafgaand aan uitkering, herstel en/of versterking. Daarmee wordt in feite door de staat algehele kwijting opgelegd als voorwaarde voor een oplossing van de huidige problemen!

Dat is zowel gezien de voorgeschiedenis als in de geest van PEAG en Nij Begun volslagen onverteerbaar. De GBB kan zich op dat punt totaal niet vinden in de formulering van de huidige wetstekst en vraagt om aanvullende bepalingen op te nemen over vervolgschade die recht doen aan de situatie in Groningen en met name de Groninger bodem zoals die onderhevig is en blijft aan doorlopende verandering en beweging, als rechtstreeks of indirect gevolg van de gaswinning, ook nadat die gaswinning in het Groningenveld is gestopt (zie ook onze opmerkingen eerder in dit schrijven).

Fundering

In de wet wordt naar ons idee nog altijd veel te weinig aandacht besteed aan de risico's die de slechte fundering van woningen in het kerngebied met zich meebrengt. Lange tijd zijn – ook door voorlopers van IMG – de funderingen van beschadigde woning buiten beschouwing gelaten. Ook in de versterkingsoperatie is naar ons idee te weinig aandacht voor funderingen. Wij dringen er op aan daarover duidelijke bepalingen in de wet op te nemen. Juist die gebrekkige aandacht voor fundering leidt dikwijls tot herhalings- en vervolgschade (en dus tot kosten) die zijn te relateren aan bodembeweging ten gevolge van mijnbouw. Ook hier geldt de strijdigheid met de principes van "milder, makkelijker, menselijker."

Termijnen

Wij duiden op deze plaats in ons commentaar ook nogmaals op de (te) lange termijnen die het instituut voor zichzelf mag hanteren, zoals verwoord in art. 13 lid 4. Ons lijken de termijnen die in lid 1 worden genoemd, realistischer. We hebben uiteraard begrip voor de opschortende werking die intreedt als de aanvrager een reactie wil inbrengen.

Zorgplicht Brede Welvaart

Wij constateren grote verschillen in de definitie van het begrip Brede Welvaart. Het toevoegen van een begripsbepaling aan artikel 1 van de wet, toegespitst op het werkingsgebied van de wet, moet meer duidelijkheid verschaffen. Die toevoeging behelst tevens een duidelijke omschrijving van de onderdelen van het begrip brede welvaart, waarop de wet van toepassing is. In die begripsbepaling moet ruimte zijn voor het onderscheiden van de grote verschillen die er bestaan op het gebied van brede welvaart binnen het werkingsgebied en tussen het werkingsgebied en Nederland als geheel.

In wijzigingsvoorstellen geven wij enige uitwerking aan die verschillen en aan de consequenties daarvan voor de toepassing van de wet in het uitvoeringsplan.

Wij stellen tevens voor de uitvoeringsplannen vijfjaarlijks te concretiseren met subdoelen per onderdeel.

In deze vijfjaarlijkse bijstelling wordt dan rekening gehouden met verschuivingen in landelijke en regionale veranderingen in de componenten van brede welvaart.

Verduurzaming

Met name op het terrein van de verduurzaming vinden wij de voorgestelde wetsteksten te weinig concreet. Groningen heeft al te lang moeten leven met termen als ‘streven naar’ en ‘doen ons uiterste best.’ We hebben de wetstekst dan ook voorzien van een aantal concretiseringsvoorstellen.

Huurders

Los van de wetsvoorstellen vraagt de GBB in dit kader rond de versterkingsoperatie (nogmaals) aandacht voor de bijzondere positie van huurders. Zo'n 8000 van hen zijn onderdeel van de scope van de NCG. Deze huurders worden nog steeds geconfronteerd met de eigenzinnige spelregels van woningcoöperaties en een onrechtvaardige toepassing van het Sociaal Statuut waarop de coöperaties zich beroepen. Immers ook voor huurders geldt: versterking en sloop/nieuwbouw worden hen aangedaan ten gevolge van de gaswinning. Zij worden gedwongen veel hogere kosten te maken dan waarin het Sociaal Statuut voorziet (7.000 euro). Daarnaast worden zij geconfronteerd met dikwijls onrechtvaardige en ongerechtvaardigde kosten waartoe de verhuurder hen verplicht onder motto's als: ‘dat valt niet onder de versterking’ of ‘dat zit bij uw vergoeding in.’ Omdat het in geval van huurders dikwijls niet gaat om de meest draagkrachtigen, pleiten wij voor een veel ruimere vergoeding op basis van het principe van gelijkwaardigheid ‘je krijgt terug wat je had.’ Immers in de huidige praktijk komt de werkwijze van de woningcoöperaties dikwijls over op de huurders als een ordinaire bezuinigingsmaatregel die over hun rugen wordt doorgevoerd.

Voorstellen tot inhoudelijke en redactionele wijziging

Onderstaand de concrete voorstellen tot aanpassing van uw wijzigingsvoorstel voor de Tijdelijke wet Groningen.

Hoofdstuk 2

Artikel 2 lid 4

Schrappen van: a, b en c.

Hoofdstuk 4: Procedure bij het Instituut

Artikel 13 lid 4:

“24” wijzigen in: “12”

Aan art 13h toevoegen een lid 2, onder benoemen van de huidige tekst als lid1:

“Voor de beoordeling van de veiligheidsnorm geldt de NPR 9998: 2020 als eindnorm voor alle nog volgende versterkingen, tenzij in vaststellings- en -uitvoeringsovereenkomsten eerdere normen als uitgangspunt zijn genomen.”

Hoofdstuk 5b Zorgplichten brede welvaart en verduurzaming

Artikel 13o Zorgplicht brede welvaart

Wijziging huidige tekst naar:

“Onze minister stelt alles in het werk, in overeenstemming met Onze Ministers die het mede aangaat, om te bereiken dat vóór 2055 het niveau van brede welvaart in elk van de gemeenten in de provincie Groningen, de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo op ten minste het landelijk niveau is gebracht.”

Art 13o toevoegen, een lid 2, onder benoemen van de huidige tekst als lid1:

“In de uitvoeringsplannen worden de bestaande verschillen tussen en binnen de verschillende gemeenten als uitgangspunt genomen voor de accenten en prioriteiten in de uitvoering van het beleid.”

Artikel 13q Uitvoeringsplan

Tekst wijzigen

1.

- a. “brengen” wijzigen in: “gebracht te hebben”
- b. “maken” wijzigen in: “gereed gemaakt te hebben”

Aan 1a toevoegen:

“Daarbij wordt rekening gehouden met

1. voorwaarden waaraan de brede welvaart moet worden getoetst in vergelijking met de landelijk vastgestelde ‘brede welvaart’;
2. wijze waarop verschillen tussen genoemde gemeenten en gebieden/wijken binnen gemeenten als uitgangspunt worden genomen voor vergelijking en voor de te nemen maatregelen;
3. accenten die zorgen voor verkleining van de verschillen tussen die gemeenten en tussen gebieden/wijken binnen;
4. ondergrenzen waaraan de ‘brede welvaart’ binnen die gemeenten/gebieden/wijken minimaal moet voldoen.”

Aan 2a toevoegen:

“Deze aspecten omvatten ten minste de volgende materiële en immateriële componenten:

1. veiligheid
2. energiearmoede
3. huisvesting en woonlasten

4. gezondheid
5. onderwijs
6. leefomgeving
7. maatschappelijke betrokkenheid
8. ontplooiingsmogelijkheden
9. inkomensongelijkheid
10. werkgelegenheid en baan zekerheid”

Enkele redactionele opmerkingen bij de Memorie van Toelichting

pagina 12: “Centrum voor Veilig Wonen” *wijzigen in* “Centrum Veilig Wonen”

pagina 21: “aardbevingen” *wijzigen in* “gaswinning”